

Ariel i les tremolors

LLIBRES / NARRATIVA / 15 MAIG, 2019

Quan el setembre del 2016 LaBreu va publicar *El dia que va morir David Bowie*, de Sebastià Portell, el món literari va tenir un petit estremiment digne de la novella *El sexe dels àngels*, de Terenci Moix. Faig aquesta referència perquè hom relacionava el text de Portell amb *El dia que va morir Marilyn*, encara que la semblança la tinguessin tot just en el títol. Aquesta feliç relació nominal va ajudar a fer que es despertés l'interès en un text que tractava explícitament una qüestió que no s'ha tractat amb normalitat a les lletres catalanes —reflexions sobre la identitat entorn de la relació amb el sexe i la delicadesa del cos que es contagia—, i que succeïa en un espai tancat i en un breu lapse de temps —un noi que espera, en una sala d'un centre d'atenció primària, el resultat d'una prova d'ITS. Tot i l'expectativa inicial que anunciava la proposta, agombolada per l'esperit d'editar bona literatura de LaBreu —esperit que no és habitual en totes les editorials—, aquella primera novella era com una estructura que no acabava d'arrancar. Darrere una voluntat d'estil molt explícita hi havia un text que no s'enlairava del tot, que feia vols baixos. Enmig de moments narratius corprenedors —la descripció de la insatisfacció del protagonista davant el seu model de vida llibertí i, tanmateix, cíclic—, hi havia tot d'elements vagues: la descripció pueril de la ciutat, la veu desafinada de la mare del protagonista, la distribució formal de la novella, en què hi havia més voluntat que no pas estil. Hom va atribuir aquestes mancances a l'edat de l'autor, que era evidentment

molt jove, i en va celebrar les troballes obviant-ne les flaqueses. I sí, tothom té dret a començar. Una altra cosa és si creiem que cal mostrar les primeres faves tendres, com deia Machado a Vicent Gaos en un poema de Blai Bonet.

Dos anys i mig després, Portell torna a les llibreries amb una altra novella carregada d'expectativa, *Ariel i els cossos*. El text parteix en certa manera d'*Orlando*, de Virginia Woolf, en què la identitat pateix la transformació humana, social i també espiritual del canvi de gènere i de patró. L'heroïna-heroi que, en transformar-se, ajuda a la transformació del món al llarg d'una història d'immortalitat i de moralitat. Certs elements de Woolf són intuïts, de cantell, en la novella de Portell. Però el seu discurs no centra els ulls en Orlando: Ariel, l'amant que és alhora home i dona, no és testimoni de cap moviment, sinó que són els cossos que s'esdevenen al seu voltant els qui testimonien el desenvolupament de la novella. El títol, que té un ressò de novella d'idees, engalipa un poc: Portell no acaba de desenvolupar una teoria dels cossos a partir del personatge, malgrat que grata en la narració del desig condicionat pels esdeveniments i l'entorn dels personatges. El desig ens condiciona i la nostra relació amb la por condiciona el nostre desig. Por de ser-hi, de deixar de ser-hi, de no aconseguir mínims, de desaparèixer. Fins ara, darrere el desig de la prosa de Portell sempre hi ha un alè de tristesa.

La novella presenta un plec de capes que funcionen com si fossin dos plats d'una balança desigual: d'una banda, el desig del nonat —el desig que no s'experimenta, que roman grenyal i tot just anunciat—, i de l'altra, el de l'estràbic —el desig que és mirat amb desajustament, és testimoni a mitges i percep una dualitat de realitats que en fan una de sola. La proposta és ambiciosa i Portell juga a fer brillar els testimonis d'aquest desig, que es produeix a l'entorn d'un ésser esquiu i fred, que és Ariel. Aquesta fredor és ben palpable tant en la descripció del desig del nonat, que beu força de la descripció del desig que Biel Mesquida fa a *Excelsior o el temps escrit* —que beu, ensems, de Rodoreda a galet—, com en les manifestacions d'Ariel mateix(a) quan se cerca a ell(a) mateix(a) en l'entorn domèstic i municipal del seu amant David.

El que no resulta tan palpable són les vibracions del desig dels dos personatges exclusivament masculins: Eugeni, que vol desitjar l'home Ariel, i David, que vol desitjar la dona Ariel. Com a *El dia que va morir David Bowie*, l'estructura de la novella supera el text i fa l'efecte que en molts passatges l'escriptor fa equilibris perquè la història s'adapti a la voluntat d'estil. Per a mi, hi ha dos problemes essencials a *Ariel i els cossos*: la inconsistència del personatge d'Eugeni a la primera part i el tractament argumental de la segona part. Eugeni, en unes sessions de psicoanàlisi, s'expressa en primera persona i desgrana el procés de no culminació del desig amb Ariel, amb algunes notes paratextuals que equilibren la narració. Eugeni coneix Ariel en un tanatori, i hi ha certa atracció màgica, casual que no és causal, que empeny Ariel a trobar-lo constantment, a cercar-lo però sense afecció, a tocar-lo sense desig. Sebastià Portell deixa la resolució oberta perquè l'angoixa del no saber funcioni com un fil narratiu, però l'angoixa es desdibuixa a l'hora de definir l'ambient. Fa l'efecte que aquesta primera part és escrita amb por: la descripció del desig és vaga, ensucrada en excés, i la innocència de la caracterització d'Eugeni no s'adiu

a les conseqüències que representa que aquest desig ha deixat en ell.

A la segona part, més rica i completa, es presenta un escriptor que manté correspondència amb una altra escriptora que treballa en una residència d'escriptura. Les lletres revelen un antic amor entre tots dos escriptors, descriuen un panorama ingenu del món editorial català i trenen dues històries que funcionen perpendicularment: la impossibilitat de David de fer avançar la novel·la fins que troba el punt que li cal per a buidar el seu pap humà i la seva relació silenciosa, quasi reptiliana, amb Ariel. És molt interessant la perspectiva de fer parlar els personatges, i de fer-los escriure —Eugeni escriu notes plenes de lirisme per a definir Ariel—, com s'ha fet sempre al llarg de la història de la novel·la, amb lletres, dietaris, etc. Però el joc de miralls autoficcionat de l'escriptor que escriu sobre un escriptor que escriu de si mateix arriba a imposar-se en excés, crea un ambient massa immòbil, a parer meu, massa mil·limetrat, massa posat amb calçador, per a fer ocórrer l'acció. Les tribulacions entre escriptors i editors representen, en aquest «Ariel i l'estràbic», un soroll de fons que fa d'embalum en la història.

El moment més esplendorós i apassionat de la novel·la és, sens dubte, la darrera capa d'aquesta estructura: el text novellesc que David comença a escriure compulsivament després del típic període d'inactivitat i de frustració —esborrany d'una novel·la que podria portar per títol...—, en què Sebastià Portell desplega dots narratius alts i s'allibera de complaure una estructura complexa que no vol que grinyoli. L'escriptura d'aquests mots, marcadament simbolista, fins i tot decadentista, fa brillar un llibre que és ple de llums i ombres. La història de dos germans i una arplegada, filla del pare d'ells —d'això en tenim força, a la nostra història plena de miralls trencats—, les relacions entre el present i el passat, les descripcions d'espais domèstics en els quals l'autor se sent ben còmode, el desvetllament del cos que experimenta la transformació cap al gènere definitiu del noi Estalella, salven el ritme massa tediós de la segona part de la novel·la.

M'hauria agradat que Sebastià Portell hagués pres directament pel camí de l'esborrany del seu personatge escriptor (potser ho farà en el futur), alliberat dels esclavatges de la voluntat d'estil. I fent madurar les faves tendres.

ETIQUETES: [ARIEL I ELS COSSOS](#) [BLAI BONET](#) [EL DIA QUE VA MORIR DAVID BOWIE](#) [LABREU](#) [SEBASTIA PORTELL](#) [TERENCI MOIX](#)

CARLES REBASSA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Palma, 1977). Narrador i poeta. Ha publicat *Requiescat in pace* (Capaltard, 1998), juntament amb Pere Perelló; el volum *Poezies* (Capaltard, 2001), amb l'heterònim Bartomeu Matagalhs; *Poema B* (Edicions 96, 2006); *Els 'oves i les vídues* (Edicions 62, 2006; Premi Ausiàs March de poesia) i *Plu'a de foc* (Terrícola, 2016). La darrera obra publicada és la novel·la *Eren ells* (Angle, 2016; Premi Ciutat de Tarragona Pin i Soler de novel·la i Premi Ciutat de Barcelona de literatura catalana).

Articles relacionats

**La crida de l'escriptura.
Les paraules a *La santa*,
d'Antonia Vicens**

Ens agrada anar al bosc

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

[Política de privacitat](#)
[Copyleft](#)

© LA LECTORA 2018